

Morotsproduktionen i Sverige

- Den svenska produktionen av morötter ökar liksom konsumtionen per capita.
- Priserna på svenska morötter har stigit snabbare än för svenska jordbruksprodukter generellt och snabbare än priset för produktionsmedel.
- Över 90 procent av de morötter som säljs är odlade i Sverige. Importen kommer in när den svenska produktionen börjar ta slut

Inledning

Inom produktionen av trädgårdsväxter, det vill säga frukt, bär, grönsaker och prydnadsväxter, är det två grödor som vardera står för cirka 10 procent av produktionsvärdet, nämligen jordgubbar och morötter.

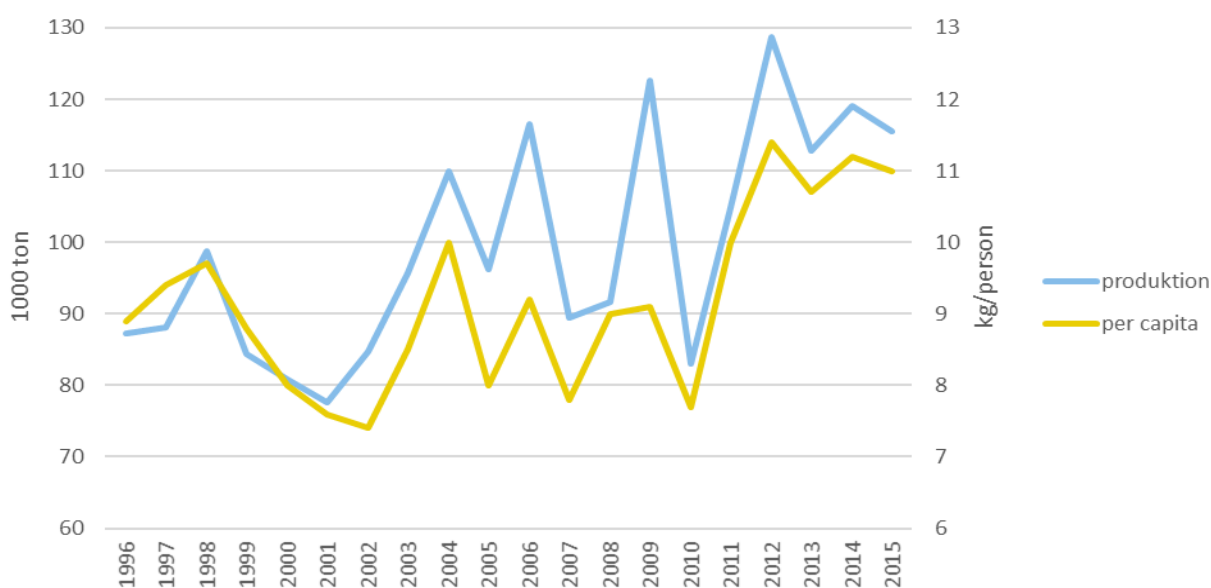
Under 2015 skrev vi en sammanfattning av marknaden för jordgubbar. Det här nyhetsbrevet är en liknande genomgång för morötter.

Den svenska produktionen ökar liksom konsumtionen

Den svenska morotsodlingen har ökat under en längre tid. Under de senaste tjugo åren har produktionen ökat med omkring 30 procent, och låg år 2015 på 116 000 ton. Om man går tillbaka ända till 1984 så har produktionen ökat med nästan 90 procent sedan dess.

Samtidigt har konsumtionen av morötter ökat. Det beror både på att befolkningen har ökat och på att vi äter mer morötter per person. För tjugo år sedan åt vi omkring 9 kilo morötter per person och år, och om vi går ända tillbaka till 1984 var konsumtionen bara 6 kilo om året. Motsvarande siffra för 2015 är 11 kilo.

De långsiktiga trenderna döljer en kraftig variation från år till år. Bara sedan 2010 har produktionen varit så låg som 83 000 ton och så hög som 129 000 ton.

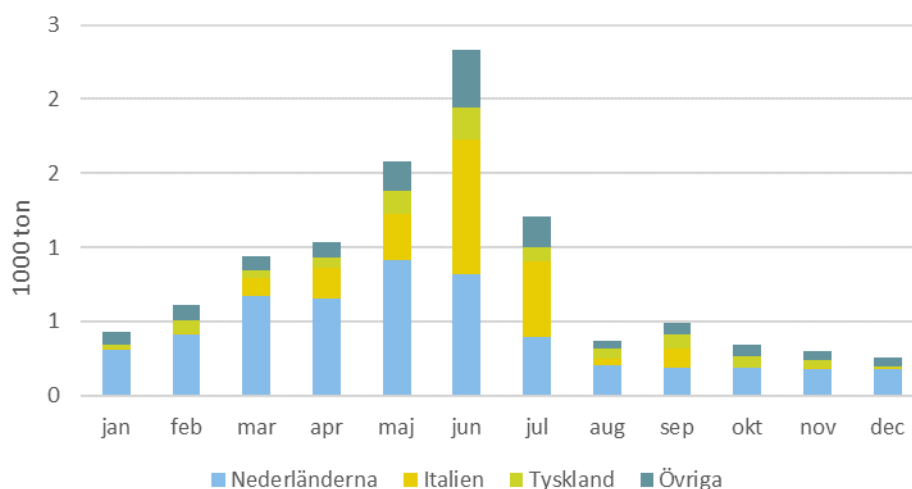

Källa: Jordbruksverket

Figur 1. Produktion och per capita-konsumtion av morötter 1996-2015

Konsumtionen följer utvecklingen av produktionen mycket nära. Det är inte oväntat, eftersom konsumtionen räknas fram som produktionen plus nettoimporten och i viss mån korrigerat för svinn.

Nästan alla morötter som säljs i Sverige har också odlats i landet. Andelen kan sjunka något under år med dålig skörd, men normalt sett ligger den svenska marknadsandelen på omkring 90-95 procent. Morötter importereras främst under maj och juni när kvaliteten på de svenska morötter som är kvar från föregående års skörd börjar bli låg. Under juli kommer sedan svenska sommarmorötter in på marknaden. De morötter vi trots allt importerar kommer i första hand från Nederländerna och Italien.

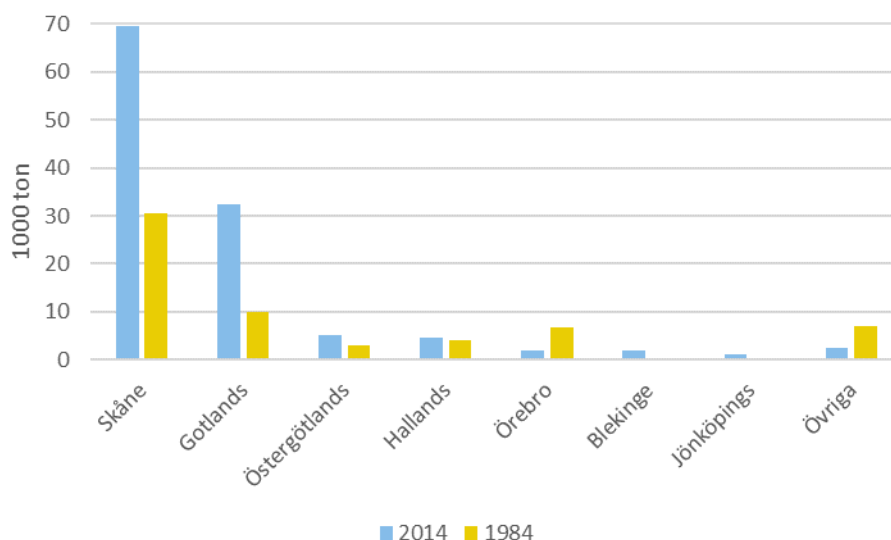

Källa: SCB

Figur 2. Import av morötter per månad, genomsnitt för 2013-2015, 1000 ton

Odlingen är starkt koncentrerad till två län, Skåne med 59 procent av den skördade kvantiteten och Gotland med 27 procent. En jämförelse med odlingen för 30 år sedan visar att odlingen i Skåne och på Gotland står för en stor del av den totala ökningen av morotsproduktionen i Sverige under perioden. Odlingen har dock ökat även i Blekinge, Östergötlands och Jönköpings län, om än i betydligt mindre omfattning, medan den har minskat i Örebro län.

Källa: Jordbruksverket

Figur 2. Morotsproduktion per län 2014 och 1984, 1000 ton

Avkastningen per hektar ökar

Avkastningen per hektar är i stort sett densamma i de olika länen, och låg år 2014 omkring 61 ton per hektar i Skåne, Östergötland och Halland. Gotland ligger märkbart högre, med en genomsnittlig avkastning på 66 ton per hektar. För län med en ännu mindre produktion är det inte meningsfullt att jämföra genomsnittsvärdena, eftersom en enskild odlare kan slå igenom kraftigt.

Sedan 1984 har den genomsnittliga avkastningen per hektar ökat med 60 procent för morötter. Sedan 2002 handlar det om en ökning på drygt 30 procent.

Att avkastningen per hektar ökar är en utveckling vi ser hos många olika grödor. Om vi jämför med andra frilandsgroänsaker så är morötter en av de produkter som haft en ganska bra utveckling. Sedan 2002 har avkastningen ökat ungefär lika mycket som för vitkål och betydligt mer än för rödbetor och purjolök. Det är dock långt kvar till utvecklingen för lök; för den produkten har avkastningen ökat dubbelt så snabbt.

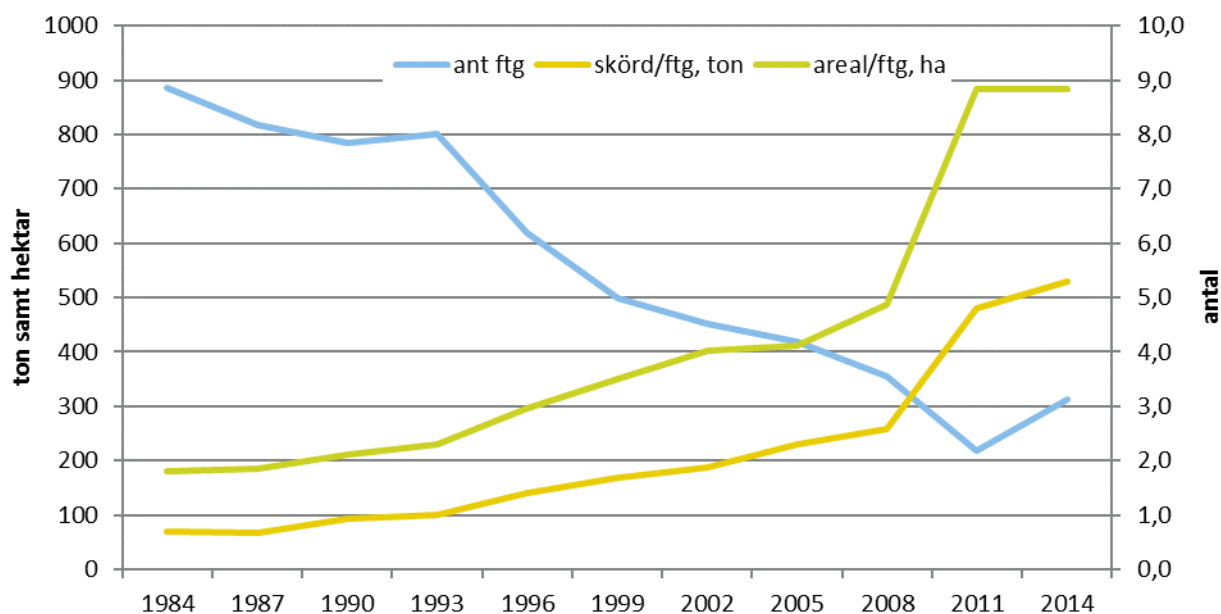
Företagen blir färre och större

Samtidigt som produktionen och avkastningen ökar så är det allt färre företag som odlar morötter. Ett genomsnittligt företag idag har både en betydligt större areal och större produktion än vad som var fallet för tjugo och trettio år sedan.

Antalet företag som odlar morötter har minskat med 65 procent, från 886 företag år 1984 till 312 företag år 2014. Företagens genomsnittliga areal med morotsodling har samtidigt nästan

femdubblats från 1,8 till 8,8 hektar och företagens genomsnittliga morotsskörd är idag mer än sju gånger så stor som för 30 år sedan, 529 ton jämfört med 69 ton.

Källa: Jordbruksverket

Figur 3. Antal företag, samt areal och skörd per företag 1984-2014

I figuren ovan ser det ut som ett trendbrott inträffade år 2014. Det året ändrade vi dock metoden för hur vi samlar in data, på ett sätt som innebär att fler små producenter kommer med i statistiken. Av de företag som ingår i trädgårdsundersökningen för 2014 så var 17 procent sådana som inte omfattats av statistiken tidigare. (Den uppgiften gäller hela trädgårdssektorn, inte bara morotsodlare.)

Att företagen blir färre och större är inte en unik utveckling för morotsodlingen. Tendensen är densamma även för andra frilandsgroönaker. Även för växthusgroönaker, frukt och bär ser vi samma företeelse.

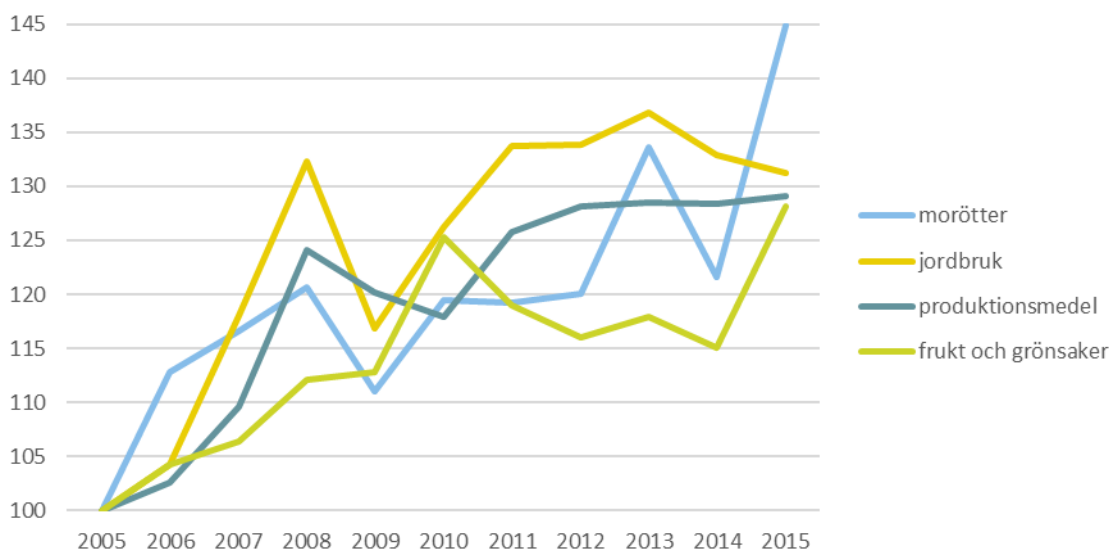
Stora företag har en fördel av att de kan slå ut till exempel maskinkostnader på en mycket större produktion. Maskinkostnaderna per hektar minskar kraftigt när arealen ökar, och en hög grad av mekanisering gör också att behovet av arbetskraft minskar.

Stora företag har dessutom en högre avkastning per hektar. De senaste tio åren (2004-2013) har företag med mer än fem hektar haft en genomsnittlig avkastning på 50-70 ton per hektar. Företag med mindre än fem hektar hade under samma period en avkastning på 35-45 ton per hektar; en siffra som under 2013 till och med hamnade under 30 ton per hektar för första gången.

Morotpriserna har ökat de senaste tio åren

Priserna på morötter har ökat något mer än genomsnittspriset för hela sektorn frukt och grönsaker. Under perioden 2005-2015 ökade morotspriserna med 45 procent, vilket kan jämföras med 31 procent för genomsnittet för frukt och grönsaker och 28 procent för hela jordbruket.

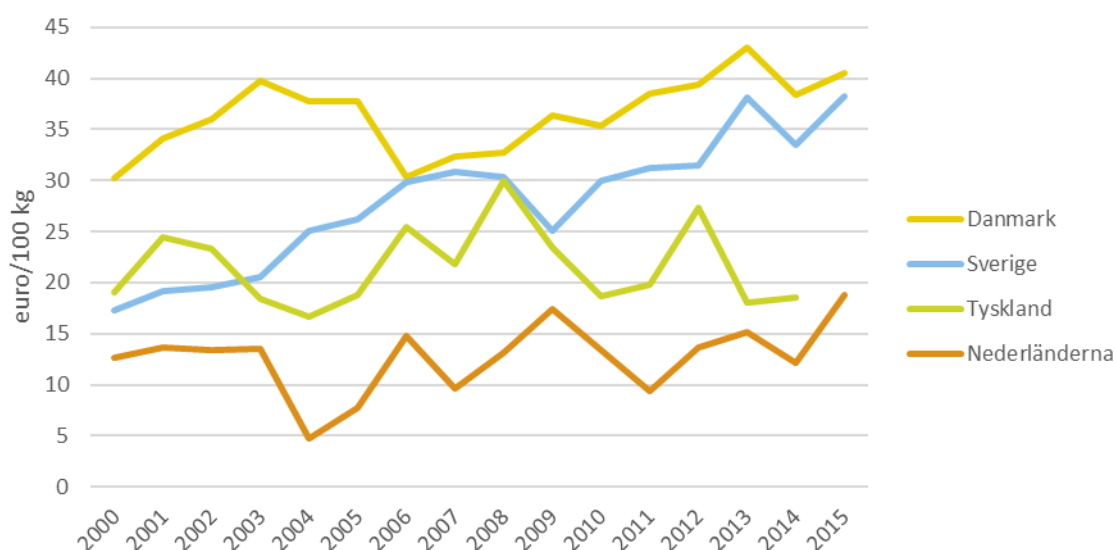
Källa: Jordbruksverket

Figur 4. Prisutveckling för morötter jämfört med andra sektorer 2005-2015

År 2015 var dock ett år med rekordhöga priser på morötter, så procentsatserna ovan kan vara en överskattning av den underliggande tendensen. Om man bortser från 2015 så har morotspriserna utvecklats ungefär som för jordbruket som helhet, och dessutom på ungefär samma sätt som de genomsnittliga priserna för produktionsmedel.

Priserna på morötter utvecklar sig enligt samma mönster varje år. När säsongen börjar i juli är priserna höga, men de faller snabbt och brukar nå sin lägsta nivå i oktober eller november. Därefter ökar de svagt igen tills säsongen är slut.

De svenska morotspriserna ligger betydligt högre än i till exempel Nederländerna och Tyskland, men å andra sidan under priserna i Danmark. Figuren nedan visar genomsnittspriser för helåret, och bortser alltså från det mönster som vi beskrev i det förra stycket.

Källa: Eurostat

Figur 5. Avräkningspris på morötter 2000-2015, euro/100 kg

Figuren redovisar priserna i respektive land. Om produkterna ska fraktas till Sverige för att säljas här så tillkommer också en kostnad för transporten.

Trots det är det uppenbart att svenska morötter är betydligt dyrare än i flera EU-länder. Det tyder på att svenska konsumenter föredrar svenska morötter och är beredda att betala mer för dem. (Som vi konstaterat tidigare kommer den lilla import vi har framför allt från Nederländerna och Italien. Tyvärr har Eurostat ingen prisstatistik för italienska morötter.)

Skadeinsekter och lagringsrötter är problem i morotsodlingen

I odlingsledet är det framför allt morotsflugan som är det största problemet, eftersom den förekommer i alla odlingsområden och gör angripna morötter osäljbara. Även morotsblad-loppan kan åstadkomma allvarliga skador på morötter, men den förekommer inte i alla odlingsområden.

Framför allt används tre olika preparat mot skadeinsekter:

- Calypso SC 480 (godkänt till den 30 april 2018)
- Mavrik (godkänt till 31 maj 2022)
- Karate 2,5 WG (omprövas 30 juni 2017)

Dessa får dock bara användas ett begränsat antal gånger per säsong, vilket gör att det inte finns tillräckligt många alternativ för att bekämpa skadeinsekterna fullt ut. Bekämpning kan kompletteras med att täcka morötterna med väv, men det är en metod som kräver en stor arbetsinsats och som därför ofta är för dyr. Andra metoder som redan används är att skörda innan skadorna uppstår och att så på försommaren istället för under tidig vår, men det leder å andra sidan till att morötterna får kortare tid på sig att utvecklas.

Det är inte säkert att de nämnda preparaten kommer att användas i framtiden. Mavrik och Karate innehåller pyretroider, som verkar brett mot många insekter (alltså även nyttoinsekter) och som kanske inte kommer att godkännas för en ny period. Jordbruksverket bedömer att det kan leda till betydligt lägre lönsamhet i morotsodlingen i de områden som har stor förekomst av skadeinsekter.

Det är dessutom möjligt att förekomsten av skadeinsekter kan öka framöver. På senare år har morotsflugan ökat kraftigt i antal, och den ökningen kan komma att fortsätta. Det finns flera anledningar till detta:

- brist på effektiva bekämpningsmedel och ökande problem med resistens
- lagring av morötter under halm istället för i kyllager
- varmare klimat, som kan öppna vägen för ytterligare en generation flugor

Efter skörd är det istället lagringsrötter som är ett problem för morotsodlingen. Under en säsong kan 25-30 procent av morötterna behöva sorteras bort på grund av skador under lagringen. Under senvåren, när produkterna har legat som längst, kan svinet vara så mycket som 50 procent.¹ Idag finns det få medel mot de svampar som orsakar lagringsrötter.

Avslutande ord

Sammanfattningsvis är morötterna en viktig del av den svenska trädgårdsnäringen. Det finns en stark efterfrågan på svenska produkter och konsumtionen har ökat. Det är därför viktigt att odlarna har tillgång till ett väl fungerande växtskydd.

Kontaktpersoner

Kristina Mattsson

Tel. 036-15 50 51

e-post. kristina.mattsson@jordbruksverket.se

Katarina Johansson

036-15 50 16

tina.johansson@jordbruksverket.se

---

¹ Jordbruksverket, Vi slänger frukt och grönsaker i onödan – varför?, rapport nr 2014:5.